REVIZUIREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN PROCESUL CIVIL

Dumitrița PREPELIȚA-BREGUȚA
CZU: 347.91/.95 *prepelitab.dumitrita@gmail.com*

The purpose of this study consists to carrying out a bivalent research of the review of irrevocable court decisions, both theoretically and from a practical point of view. The objectives of the study: determining and analysis the concept of revision; an extensive research of the grounds of revision; analysis the object and subjects of the review; studying judicial practice in relation with the grounds of review.

Calea unică de atac – revizuirea, prevăzută de actuala lege procesual civilă a Republicii Moldova, prin care se îngăduie desființarea hotărârilor judecătorești irevocabile, pronunțată cu încălcarea adevărului material, și reînnoirea judecății.

Autorul român, Ion Deleanu, reține că revizuirea se justifică, de regulă, prin aceea că, involuntar, instanța a săvârșit o eroare în legătură cu starea de fapt stabilită în hotărârea atacată, fie în raport cu materialul existent la data pronunțării hotărârii, fie în raport cu noile împrejurări apărute ulterior pronunțării hotărâri [1, p. 467].

Astfel, oricărei căi de atac îi sunt specifice anumite trăsături ce îi determină esenţa, revizuirea fiind o cale extraordinară de atac; de retractare; comună, însă pentru temeiurile de la art. 449 lit. g) și h) Cod de procedură civilă (C.proc.civ. RM) al Republicii Moldova [2], unde subiectul poate fi și agentul guvernamental. În acest caz putem aprecia revizuirea ca o cale de atac specială; devolutivă doar în limita temeiurilor de declarare a revizuirii și nesuspensivă de executare.

Spre deosebire de prevederile legislației românești [3], unde revizuirea nu poate fi exercitată atât timp cât este deschisă calea de atac a apelului, dar poate fi exercitată concomitent cu recursul şi contestaţia în anulare, în condiţiile legii, recursul judecându-se cu prioritate, legislația națională stipulează că revizuirea poate fi exercitată chiar şi în cazul în care partea nu a exercitat căile de atac apelul sau recursul.

Dacă e să ne referim la condiția principală în care poate fi exercitată revizuirea, atunci aceasta este inseparabilă de temeiurile

sale. Temeiurile declarării revizuirii sunt prevăzute la art. 449 C.proc.civ. RM, aceasta constituind și o condiție de declarare a revizuirii. Temeiurile revizuirii sunt stipulate în mod obiectiv și exhaustiv, astfel încât nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar în scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei.

Totodată, C.proc.civ. RM prevede limitativ cercul de persoane care sunt în drept să depună cererea de revizuire, pe când Codul de procedură civilă al României la art. 458 prevede *căile de atac pot fi exercitate numai de părțile aflate în proces care justifică un interes, în afară de cazul în care, potrivit legii, acest drept îl au și alte organe sau persoane;* iar obiectul revizuirii îl reprezintă hotărârile, ordonanţele, încheierile şi deciziile irevocabile ale tuturor instanţelor judecătoreşti. O trăsătură specială a tuturor actelor judecătorești este irevocabilitatea lor. Referitor la teza a doua a art. 446 alin. (2) C.proc.civ. RM, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate [4], iar în opinia autorului excepției, aceste prevederi ar fi contrare dreptului la un proces echitabil, pentru că nu permit contestarea unor hotărâri judecătorești, în special încheierile de repunere în termen și încheierile de admitere a obiecțiilor debitorului în procedura ordonanței. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a declarat inadmisibilă excepția de neconstituționalitate, din motiv că art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale [5], în principiu, nu este aplicabil în cazul procedurii în care este examinată o cerere de revizuire a unui proces civil care s-a finalizat printr-o hotărâre definitivă.

Jurisprudența în sistemul continental este o sursă secundară de drept. Rolul său este de a aplica o lege generală și abstractă la o situație specifică, adică de a interpreta legea, care este sursa primară de drept. Funcția sa nu este de a constrânge instanțele de judecată, ci de a le ghida [6, p.21].

Sistemul judecătoresc din Republica Moldova a fost supus mereu riscului de a avea o practică judiciară lipsită de rigiditate și stabilitate. Am selectat anume acest domeniu de cercetare având în vedere că CtEDO a constatat de 20 de ori că Republica Moldova a casat nejustificat prin revizuire hotărârile judecătorești civile irevocabile [7, p.7].

Studiind 70 de cauze în care Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova a admis cererea de revizuire în anii 2015-2017, am constatat că cel mai invocat temei de revizuire este cel de la art. 449 lit. b) C.proc.civ. RM (apariția circumstanțelor noi), urmat de temeiul de la art. 449 lit.g) C.proc.civ. RM (reglementarea pe cale amiabilă) și pe locul 3 este poziționat temeiul de la art.449 lit.c) C.proc.civ. RM (neatragerea în proces a persoanelor drepturile cărora sunt afectate), apoi temeiul de la lit. a), h), e) și e^{1}) C.proc.civ. RM.

De asemenea, la capitolul practic au fost analizate șapte spețe, fiecărei spețe fiindu-i caracteristic un temei de la art. 449 C.proc.civ. RM. În spețe a fost analizată problema teoretică și apoi cea practică, dintr-un spectru larg, prin prisma unor cauze de la CtEDO.

Din punct de vedere metodologic, s-a urmărit la capitolul practic o abordare complexă a subiectului revizuirii, prin îmbinarea aspectelor teoretice, în special în ceea ce privește soluțiile propuse de doctrină, cu aspectele jurisprudențiale. S-a urmărit, de asemenea, și analiza proble-
melor de practică neunitare sau apreciate de doctrină ca fiind controve rsate, inclusiv prin prezentarea și compararea soluțiilor argumentate din perspectiva ambelor opinii.

În concluzie, în studiul dat am avut intenția să reliefăm cele mai stringente subiecte în materia revizuirii hotărârârilor judecătorești în procesul civil.

Drept urmare a studiului, dar și din concluziile enunțate înaintăm o propunere *de lege ferenda,* și anume, excluderea din dispoziția de la art. 449 lit. b) C.proc.civ. RM a sintagmei „sau fapte” din motiv că prima este cu mult mai reușită, mai vastă, dar și corespunde sensului temeiului de la art. 449 lit. b) C.proc.civ. RM. Totodată, textul C.proc.civ. RM nu deosebește aceste două noțiuni „circumstanțe” sau „fapte”, în consecință, nu prevede careva premise anume sau efecte particulare pentru acestea. Analizând și Codul de procedură civilă al Republicii Belarus [8], în art. 452 e folosită noțiunea de „circumstanțe”, de asemenea, și Codul de procedură civilă al Republicii Kazahstan [9] la art.404 (Motivele revizuirii) utilizează aceeași noțiune. Un alt argument, în favoarea acestei opinii exprimate, reprezintă și unul din principiile fundamentale ale legiferării, și anume, claritatea și simplitatea textului actului normativ.

Referințe:

1. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă.* Vol.I. Arad: Servo-Sat, 2000. 472 p.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial*, nr. 285-294 din 03-08-2018.
3. Codul de procedură civilă al României din 01.07.2010. În: *Monitorul Oficial al României*, nr. 247 din 10 aprilie 2015.
4. Decizia nr. 39 a Curții Constituționale din 14-03-2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 51g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 116 alin. (5), 353 alin. (1) și 446 alin. (2) din Codul de procedură civilă. În: *Monitorul Oficial,* nr. 193-202 din 14-06-2019.
5. *Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, semnată la 04.11.1950, în vigoare 03.09.1953.
6. DANILEȚ, C. *Studiu cu privire la unificarea practicii judiciare și asigurarea principiului securității raporturilor juridice în Republica Moldova. Evaluare și propuneri.* Chișinău: Tipografia „Sirius" SRL, 2014, 59 p.; http://justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/Danilet_text.pdf (vizitat 06.04.2020).
7. GRIBINCEA, V., GRECU, P. *Document analitic. Admiterea cererilor de revizuire în cauzele civile – este uniformă practica Curții Supreme de Justiție?* Chișinău, 2018. 29 p. https://crjm.org/wp-content/uploads/2018/04/CRJM-practica-CSJ-cauze-civile-2018.pdf (vizitat 08.04.2020).
8. Codul de procedură civilă al Republicii Belarus din 11.01.1999, adoptat de Camera Reprezentanților la 10 decembrie 1998, aprobat de Consiliul Republicii la 18 decembrie 1998.
9. Codul de procedură civilă al Republicii Kazahstan, adoptat 13.07.1999, republicat 03.07. 2013.

Recomandat
Igor COBAN, dr., conf. univ.